

Haza a magasban

ELŐADÁSOK
A SZENT ISTVÁN TÁRSULATNÁL
XXVII.

GYULAY ENDRE
A magyar egyház jövője

GYULAY ENDRE

A magyar egyház
jövője

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest 2006

Sorozatszerkesztő

Farkas Olivér
és
Sarbak Gábor

© Gyulay Endre, 2006
© Szent István Társulat, 2006

ISBN 963 361 777 7
ISSN 1588-9491

Szent István Társulat
1053 Budapest, Kossuth Lajos utca 1.
Felelős kiadó: Dr. Rózsa Huba alelnök
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató

NEM KÖNNYŰ FELADAT a magyar egyház jövőképét megrajzolni, azért is, mert az egyház jövője nem választható el a magyarság jövőjétől! A jövő a jelen helyzetre épül. A jövő megrajzolását a jelen értékelésével kell kezdeni!

A világ jövője ilyen is lehet:

JÖRG ZINK

A teremtéstörténet visszája

Kezdetben teremtette Isten
az eget és a földet.
Sokmillió év múlva azonban
az ember végre elég okos lett.
Azt mondta:
Ugyan, ki beszél még itt az Istenről?
Én magam veszem kezembe a jövőmet!
Megtette,
És elkezdődött
a Föld utolsó hét napja.
És mert valamiben hinnie kellett,
hitt
a szabadságban és a szerencsében,
a börténben és a haladásban,
a tervszerűségben és saját biztonságában.

Aztán
– biztonsága érdekében –
megtöltötte
lába alatt a Földet
rakétákkal és atombombákkal.
A végső idők m á s o d i k napján
elpusztultak
a halak
az ipari szennyvizektől,
és a madarak
a vegyipar mérgező porától,
amit a hernyóknak szántak.
A mezei nyulak is
az utakon hagyott ólomfelhőkben,
az ölebek
a kolbász szép piros színétől.
A heringek
a tenger színén úszó olajtól
és az óceánok mélyén lévő
szemétrakásoktól,
mert a szemét rádióaktív volt.
A h a r m a d i k napon
kiszáradtak a füvek a mezőkön,
a lombok a fákon,
a mohák a sziklákon
és a virágok a kertekben.
Mert az ember
maga irányította az időjárást,
és pontos tervek szerint osztotta el
az esőket.
Csupán egy kis hibát követett el az,
aki kiszámította az eső elosztását.

Amikor végre megtalálták a hibát,
már a szép Rajna
kiszáradt medrében feküdtek a hajók.
A n e g y e d i k napon
a négy milliárd emberből
három milliárd elpusztult.
Egyesek olyan betegségekben,
amelyeket az ember maga tenyésztett ki.
Mert nyitva felejtették a tartályokat,
amelyek a következő háborúra
készen állottak.
És az orvosok sem segítettek.
Mert ezeket túl sokat használták már
az arckrémekben és a disznóvészekben.
Mások az éhségtől haltak meg,
mert a gabonaraktárak kulcsait
eldugták előlük.
És káromolták az Istent,
mert nem tette boldoggá őket.
Persze, minderről Isten tehet!
Az ö t ö d i k napon
az utolsó emberek
megnyomták a piros gombot,
mert támadástól tartottak.
Tűz borította el a Föld-golyót.
Égtek a hegyek,
elgőzölögtek a tengerek
és a városok betoncsontvázai
füstölögve, feketén meredtek az égre.
És az égből látták az angyalok,
hogyan válik a kék bolygó vörössé,
majd piszkos-barnává,
végül hamuszürkévé.

És énekük
elhallgatott tíz percre...
A h a t o d i k napon
kialudt a fény. Por és hamu borította
a Napot, a Holdat és a csillagokat.
És az utolsó svábbogár,
amely egy atombunkerben
mindezt túlélte,
elpusztult
a kibírhatatlan melegtől.
A h e t e d i k napon
nyugalom lett.
Végre!
A Föld puszta és üres volt,
és kiégett réseiből és hasadékaiból
sötétség áradt.
És az ember lelke
holt kisértetként kóborolt
a Káosz felett.
Mélyen lent
a kárhozatban
elmesélte az ember
az izgalmas történetet:
az emberről,
aki saját kezébe vette a sorsát. -
és a gúnykacaj felhatolt
egészen az angyalok karáig.
Hölgyeim és Uraim!
Mindezt nem azért mondtam el,
hogy az ember
ne aknázza ki lehetőségeit.
Csak azért,

mert hinnünk kell abban,
hogy ez a világ
és vele együtt az emberiség
sorsa és jövője
egy M á s v a l a k i kezében van!

De nézzük másként.

Minden társadalom létalapját az erkölcsiség adja. Erre épülve működhet jól a gazdaság, az iskola, az egészségügy, a tudomány stb. A magyar társadalom erkölcsi alapja megroppant. Nem csupán a szexuál erkölcsre gondolok, de a munkaerkölcsre, a családi erkölcsre, a gyerekek iránti felelősségre, a megbízhatóságra, az adott szó hitelére stb. Az erkölcsiség alapja valahol az értékszemléletben van. Apur Vilmos püspök úrnak 1931-ben Gyulán írt cikkéből idézek:

„A lumen Christi az örök világosságot jelenti, amely összefogja az eget a földet az örök igazságot a szeretettel, amely egybeforrasztani kívánja a családot, a társadalmat, a nemzetet az emberiséget. Krisztus világosságának és a pogányok sötétségének harca volt tehát többé kevésbé mindig az emberiség története. A mai korban fokozottan ez. Lumen Christi fénye nem halványodott el, sőt mintha erőteljesen kibontakozna, a múlt század köd homályából. De mily sötét fellegek gomolyagnak az égen (1931). Rettentő árnyékok, keleten a bolsevizmus titokzatos fantomja, nyugat felől a felhalmozott tőke zsarnoksága fenyegeti az emberiséget.

Jobbról a túlzó nacionalizmus, balról a hazátlan nemzetköziség tör a hatalomra, gépek falják föl az em-

beri izmokat, összeharácsolt aranykészletek ölik a gazdasági életet, ipari és gazdasági túltermelés mellett tömegek éheznek miközben millió kéz van tétlenségre kárbozthatva. Homály mindenütt és vakság. Nem érti egyik a másik nyelvét, mint a bábeli nyelvzavar idején, nincs átfogó eszme, nincs összefogó fundamentum, világosság felé kiáltanak a kormányok, törvény hozást, fényt várnak tudósok és tömegek egyaránt. Igen a Lumen Christi kell a XX századnak.” – írja Apor püspök, és mi hozzátehetjük a XXI.-nek is. Hogyan tudja, akarja az Egyház Kristus Világosságát közvetíteni a boldogabb jövőre váró Magyarországnak? Az Egyház sajátosan független helyzetű a társadalomban. Függetlenségének alapja, hogy fölötte kell állnia mindannak ami napi vagy pártpolitika. A II. Vatikáni Zsinat ezt így fogalmazza meg: „Az Egyház küldetése és természete következtében nem kötődik az emberi kultúrának semmilyen különleges formájához, és semmilyen politikai, gazdasági vagy társadalmi rendszerhez.” Épp emiatt az egyetemessége miatt az Egyház lehet a legszorosabb összekötő kapocs a különböző emberi közösségek és nemzetek között.

Az Egyháznak tehát bizonyos függetlensége van, nem anyagi jellegű ez a függetlenség, hanem szellemi. Mivel nem kötődik sem ilyen, sem olyan „izmushoz”, úgy van jelen a társadalomban, Európában és az egész világon, hogy egyszerre tudja kívülről nézni és belülről érzékelni a problémákat. Egyetemes tapasztalatainak átadásával az Egyház megpróbál iránymutatást, segítséget adni a

jövő építéséhez. A segítség két irányú, Az egyik formája a *kritika*, amely a konkrét megtapasztalt valóság és az egyház erkölcsi értékszemléletének összehasonlításán alapul és a napi hiányosságokra, problémákra hívja fel a figyelmet. A segítség másik módja az, hogy a problémák hosszú távú megoldásához ad *erkölcsi eligazítást*. Történelmi példaként idézhetjük a XIX. század végét, amikor a gazdasági és szociális társadalmi problémákra reagálva megjelent Kommunista Kiáltvány. Ez a társadalmi feszültségek megoldásaként világforradalmat sürget, agitál, fenyeget. A nemsokkal később megjelent „Raerum Novarum” pápai enciklika egészen másképp közelít a társadalmi igazságtalanság problémájához. A keresztény erkölcsi tanítással szemszögéből mond kemény kritikát a gazdasági és szociális igazságtalanságokról, de hangsúlyozza, hogy nem lehet az osztályellentétek szításával, forradalmakkal, gyilkosságokkal, kizorítással, gyűlölködéssel megoldani a világ problémáit. A javasolt megoldás alapvetően más. A pápai tanítás szerint a megoldást az *igazságosság* alapjának megteremtésével kell kezdeni, erre épülhet rá a *szeretet*. Ez nem helyettesítheti az igazságot, de a problémák jelentős részét, mint karitás, átmenetileg segíthet megoldani.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar a tíz éve „Az igazságosabb és testvériesebb világot” címmel jelentetett meg körlevelet. Eb-

ben a mai magyar társadalom problémáit elemzi és a keresztény tanítást, a különböző pápai megnyilatkozásokat és a világegyház hasonló problémákról szerzett tapasztalatait is felhasználva ad erkölcsi útmutatást az igazságosabb és testvériesebb jövő építéséhez.

A keresztény tanítás szerint a társadalomnak három alappillérre kell épülnie. Ezek: *az emberi méltóság tisztelete, a szolidaritás szükségessége és a szubszidiaritás elve*. Erre a három pillérre ráépülhet a jövő, a gazdaság, a politikai hatalmi struktúra, a szociális, és egészségügyi rendszer, a kultúra, az oktatás stb. Ezen a három lábon álló társadalmi szervezet ugyanúgy nem fog billegni, ahogy a közismert háromlábú suszterszék sem billeg. Vegyük sorra a három alappillért!

Az emberi méltóság

Az egyház hangsúlyozza a valós emberkép kialakításának szükségességét. Ha az ember nem tudja magát reálisan értékelni, akkor két irányba is elsúszhat.

Az egyik veszélyes irány, hogy az embert *túlértékeli*, Istennek, mindenhatónak, mindentudónak képzelet magát. Lényegében ez a veszély fenyeget a szélsőséges liberalizmusban is, amikor állandóan azt harsogja, hogy az egyénnek lényegében mindent szabad, jogai vannak (ha netán a másik jogai sértenék az

enyémet akkor az enyémekek azért fontosabbak!)

A másik veszélyes irány az ember *leértékelése*. A materialista tudományok, amikor azt tanítják, hogy az ember alig több az állatnál, az emberi szellemi nem több mint az agy anyagának egy speciális mozgásformája, amit a véletlen alakított ilyenné, leértékelik az embert. Ebben a szemléletben élet célja nem más mint a lét- és fajfenntartás, esetleg a szellemiség bizonyos részeinek továbbadása, az ember legfeljebb annyit ér, amennyit munkájával ad az emberiségnek.

Az idézett szélsőségek után nézzük meg, *mit tanít az egyház az emberről*, az ember méltóságáról.

A Biblia szerint az ember Isten képmása, és képes megismerni és szeretni a Teremtőt. Isten fölébe helyezte az embert az összes többi teremtménynek, hogy gazdájuk legyen és Isten dicsőségét szolgálva uralkodjék rajtuk. Isten kettős feladattal indítja el az embert: szaporodjon és töltsse be a földet, illetve hajtsa azt uralma alá. Ez utóbbit kell talán csak magyarázni, Isten az ember gondjára bízta a földet és mindazt, ami ezen a földön és a világban található. Az ember feladata tehát, hogy megismerje és felelősen gondozza a világot.

Isten kiemeli az embert a többi teremtmény közül, és feladatot ad neki – ez az emberi méltóság alapja. Az emberi méltósággal együtt jár az ember felelőssége. Hogy mit

jelent az, hogy felelőségére bízta az anyagot?
– Elég ha csak egyetlen példát mondunk: a felfedezett atomenergiát az ember hasznosíthatja azt az atomreaktorban az egész társadalom javára, de használhatja atombombaként is, pusztításra, mások megfélemlítésére. De az ember felelősége nem csak korunk technikai színvonalán jelentkezik, hanem kezdettől fogva megvan. A legegyszerűbb dolgot, a legbékésebbnek tűnő találmányt is lehet, és mindig is lehetett, jó és rossz célokra is alkalmazni. Az *ember erkölcsisége* határozza meg, mire használja tudását, hatalmát az anyagi világ felett. Ezért hangsúlyozza a II. Vatikáni Zsinat, hogy az ember rátalálhat a lelke mélyén a törvényre, amelyet nem ő szabott meg önmagának, de amelynek mégis engedelmeskednie tartozik. A lelkiismeret minden emberben működik.. Amikor szükséges megszólal a szív mélyén egy halk hang: – Tedd ezt! , Óvakodj attól! –Van tehát olyan törvény, amelyet *Isten ír bele az ember szívébe* és mindig arra szólítja, hogy szeresse és cselekedje a jót, kerülje a rosszat. Az ember méltóságát jelezi, hogy van lelkiismerete, igazodik Isten törvényéhez, (eszerint történelk majd megítélése is). A lelkiismeret az emberi egyéniség legbelső magva, temploma, ahol jelen van az Isten. A belső hangot, a lelkiismeret hangját a külső, környezeti hatásokkal lehet erősíteni is és gyengíteni is.. A lélek belső hangja ott válik meghatározóvá egy egész életre, ahol a család, a szü-

lők, testvérek, a környezet *életpéldájukkal* erősítik ezt a belső hangot. Ne feledjük a példa a meghatározó, nem a szó. Sokszor előfordul, hogy a gyerekek megtanítják a törvényt: „Ne hazudj!”, de otthon hallja, hogy a papa ilyen-olyan mesével bújt ki a felelőség vállalása alól, megtanulja, hogy: „Ne lopj!”, de látja, hogy a környezetében lévő felnőttek elhordják az útépitési sódert, meghamisítják az adóbevallásukat, becsapják a vásárlókat. Az ilyen kettősség komoly lelkiismereti problémát jelent a gyerekeknek, aki a szavak helyett rendszerint a példát követi. Sajnálatos, hogy a fentihez hasonló rossz példákat a társadalmi közfelfogás ma elfogadhatónak tartja. A nemrégiben jól példázta ezt egy tv-műsor: A műsorban a közönség szavazott arról, hogy bizonyos viselkedést elfogadhatónak tart-e? A bemutatott szituációk olyan tisztességtelen ügyeskedésekről szóltak amelyek anyagi előnyökhöz vezettek. A feltett kérdésekre adott igen-nem szavazatokból sajnos kitűnt, hogy a jelenlévők, és a telefonos szavazók többségének a lelkiismerete fontosabbnak tartja a pénzt a mint a becsületet. A társadalmi problémát a műsor módszere is jelzi: erkölcsi kérdés nem dönthető el szavazás alapján! Mennyit árt ezekben a tv-műsorok sora.

Minden embert – hiszen Isten képére teremtetett – megillet az emberi méltóság. Ezt az isteni képmást kell tisztelni a családtagokban, a munkatársakban, ismerősökben

és ismeretlenekben is. De itt vannak a drogosok, itt vannak a részegesek! Hogy tükrözi az ilyen az Isten képére teremtett embert? Felelősek vagyunk mindannyian közösségleg és személy szerint is, hogy ha találkozunk ilyen emberrel; segítsük az emberi méltóságra, hogy ne torz képet adjon az Istenről, hanem tudja valóban tükrözni az Isten-arcúságot, Isten-fiúságot, az Isten képére teremtett emberséget. S itt már részben át is tértünk a másik pillérré.

A szolidaritás

A keresztény érték szemléletben az első az embernek, mint Isten teremtményének méltósága, és az ehhez kapcsolódó felelősége. Az emberi méltóság, de már az emberi lét sem lehetséges a többi ember nélkül, az ember közösségre teremtett. Ez nyilvánul meg a szolidaritásban. Hogy mit jelent ez? Példaként nézzünk egy pohár vizet, számtalan ember járult hozzá munkájával, tevékenységével, hogy legyen. Először is kellett kutat fúrni, a kút fúráshoz megfelelő eszközök kellettek, a kifúrt kútba cső kellett, aztán energia, végül valakinek ide kellett tennie az asztalra. Mennyi ember munkájának eredménye egy pohár víz az asztalunkon! Hasonlóan vizsgálhatnánk hányan működtek közre amíg egy szelet kenyeret megkenhetünk. Egy falat kenyér egy pohár víz, sok

százezer ember körülöttünk lévő, és nem is ismert ember nekünk tett szolgálatával kerül ide elénk. A mi munkánk ugyanígy szolgálja emberek sokaságát. Ezt végiggondolva lelkiismereti felelőséget kell, hogy érezzünk minden tettünkért – hiszen ha én ma valamit csinállok, annak valamilyen kihatása lesz más emberek *felé*. A szolidaritás azt jelenti, hogy olyan összefogásban, olyan egységben, olyan érték szemlélettel kell a magam munkáját végezni, úgy kell megnyilatkoznom, a magam életét. terveznem és szerveznem, hogy az ne bántsa, hanem segítse a többi embert. Ennek társadalmi méretű kihatásai is vannak, s ehhez kell a törvényi szabályozás, társadalmi és gazdasági igazságos elrendezés, kell az aktuális vezető – vezetők felelősége. Minden hatalom megszerzése és gyakorlása Isten előtti felelőséggel is jár!

A szubszidiaritás

Az emberi. méltóság és a szolidaritás mellett a harmadik társadalomformáló alapelv a *szubszidiaritás*. Ez azt jelenti, hogy a kisebb-nagyobb közösségeknek, kezdve a családtól, az iskolán, a faluközösségen át, a nemzetig, annyi szabadságot, önszerveződési lehetőséget és döntési jogot kell adni, amellyel úgy tud a közösség javára élni, hogy közben nem sérti mások alapvető jogait. A szubszidiaritás elvének megsértésére a nem régen

elmúlt 40 év története a legjobb példa. A hatalom mindent központilag fölülről akart irányítani. Ezért számolta fel a különböző politikai pártokat, egyesületeket, társadalmi szervezeteket, ezért üldözött mindenkit, aki kimondta vagy leírta gondolatait.

A nemrégiben hozott gyermekvédelmi törvény a példa arra, milyen nehéz a mai viszonyok között is megfelelni a szubszidiaritás elvének. Kétségtelen, hogy a gyerekeknek vannak jogaik, és ezeket az államnak garantálnia kell. Nem szabályozhatja azonban az állam a gyerekjogok ürügyén a családok életét. A családi nevelés során a szülőknek nem az előírásokhoz, hanem a lelkiismeretükhöz kell alkalmazkodniuk. A család szuverenitását az államnak tiszteletben kell tartania!

A szubszidiaritás elve szerint a problémákat is a lehetőségek szerint ott kell megoldani ahol azok jelentkeznek. Természetesen a konkrét dolgok nem ennyire egyszerűek.

Az emberi méltóság és a szolidaritás egyaránt megkívánja hogy senki ne haljon éhen. Mégis vannak akik éheznek! Mi a megoldás? Magunk nem tudjuk megoldani a kérdést, legfeljebb alkalmilag segíthetünk. Elküldhetjük az érintetteket az önkormányzathoz, de lehet hogy az sem tud azonnal segíteni. Az ilyen helyzetek megoldása nem fix fizetéssel rendelkező egyének és nem is szubszidiaritás szerint illetékes legszűkebb környezet feladata. Ilyenkor a szolidaritással bele

kell lépnie magának az államnak! Olyan szociális rendet kell teremteni, a foglalkoztatás megszervezésével, az átmeneti segélyezés megszervezésével, hogy az emberi élet feltételei mindenki számára adottak legyenek. Hasonlóan az államnak kell biztosítani, hogy gyereket vállaló családok – különösen a nagycsaládok – ne kerüljenek hátrányba azokkal szemben, akik csak magukra keresnek.

A kultúra, mint az erkölcs gyümölcse

A püspökkari körlevél negyedik fejezete a kultúra és az erkölcsi helyzet kérdésével foglalkozik. Családerkölc, viselkedési erkölcs munkaerkölcs része a kultúrának. A körlevél a lelkiismereti, értékrendre alapuló kultúrát állítja elénk. Ennek része, hogy nem dobom el az utcán a papírt, a szemetet, még egy csikket sem (hasonlóan mint pl. a skandinávok). Része az, hogy milyen műsorokat sugároz a televízió, illetve, hogy milyen műsorokra van igény. A kultúrára nevelés kiemelt területe az iskola. Az iskolában meg kell ismernie a gyerekeknek az Istentől kapott értékeket (evangélium) és a nemzeti értéket, kultúrát is. Fontos a magyar történelem, kudarcaival és dicsőséges korszakaival együtt, mert a múlt alapján értelmezhető a jelen és erre épülhet a jövő. Ismerni kell a magyar művészetet, zenét, a mindennapi

élet hagyományait, mert ez adja a közösségtudatot. A szilárd közösség szilárd értékrendet is jelent.

A történelmi keresztény értékrend évszázadokon keresztül a közösség szilárd értékrendje volt, és ennek betartását megkövetelte a közösség tagjaitól (szolidaritás). Ez az értékrend beleivódott a mindennapokba, a pletyka szintjére. Sokakat az öregasszonyok nyelvétől való félelem tartott meg az egyenes úton. A közösség véleménye óriási erő!

Az egyház példaadója Jézus Krisztus

Az Egyház Jézus Krisztus példáját állítja elének, aki bemutatja, hogyan kell embernek lenni. Az ember titka csak a megtestesült Ige titkában világosodik meg, Ádám az első ember ugyanis előképe volt az eljövendőnek, azaz Krisztus Urunknak. Krisztus, az új Ádám, amikor kinyilatkoztatja az Atya titkát és szeretetét, ugyanakkor példájával megmutatja, hogy mi az ember magasztos hivatása. Az imént előadott igazság Krisztusból források és benne valósul meg a legtekéletesebben. Ő a láthatatlan Isten képmása, Ő a tökéletes ember, aki Ádám leszármazottjainak visszaadta Istenhez való hasonlóságukat, amely az első bűn óta eltorzult. Krisztus magára öltötte nem pedig megsemmisítette az emberi természetet, és az em-

beri természet ezáltal bennünk is roppant méltóságra emelkedett. Az Isten Fia egyesült ugyanis megtestesülése folytán valamilyen módon minden emberrel: emberi kézzel dolgozott, emberi értelmekkel gondolkodott, emberi akarattal cselekedett, emberi szívvel szeretett. Szűz Máriától születvén valóban egy lett közülünk, mindenben hasonló hozzánk, a bűnt kivéve. Mint ártatlan bárány önként kiontott vérével kiérdemelte számunkra az életet. Az Isten Őbenne engesztelődött ki. A keresztény ember Jézus képmása, aki elsőszülött a sok testvér közül. A keresztény ember részesül tehát a Lélek ajándékában és így teljesíteni tudja a szeretet új törvényét. Mindez azonban nem kizárólag a keresztény hívőkre vonatkozik, hanem minden jószándékú emberre is, akinek szívében látható módon működik a kegyelem. Mivel Krisztus mindenkiért meghalt, és mivel minden emberek ugyanaz a végső isteni hívása van, hinnünk kell, hogy a Szentlélek mindenkinek módot ad – Isten tudja hogyan – a húsvét titkában való részesülésre.

Ha konkretizálni szeretném mindazt amit elmondtam, akkor a következőkben tudnám. Egy értékszemplélet, ebben az értékszempléletben a három alap az emberi méltóság, a szolidaritás, a szubszidiaritás megadja kinek-kinek a maga helyét. Ebben a szemléletben nagyon fontos helyet kap a család, hiszen itt alakul ki benne ennek az értékszemplélet hiteles alapja, nagyon komoly he-

lyet kell hogy kapjon az iskola, hiszen itt vállalik tudatossá az értékválasztás. Az értékrend realizálása, megjelenítése a mindennapi életben döntően függ a környezet, a kisközösség hatásától.

A jövő egyháza, a kisközösségek egyháza lesz! Olyan közösségeké, amelyek biztosságot, az otthon melegét, biztos értékrendet adnak az embereknek. Ezekben a kisközösségekben őszintén lehet megbeszélni a hit, erkölcs kérdéseit és az egyéni életproblémákat is, a közösségből erőt lehet meríteni. Az evangélium erejéről, a kegyelemről, a Szentlélek ajándékairól nem szóltam, mert ezek, bár döntőek a jövő egyháza számára, szorosan a vallási szférához tartoznak és nem mindenki számára foghatók. Az előadásban részletezett értékszemlélet nem kötődik szorosan a hithez, bárki számára elfogadható. A magyar jövő és benne természetesen a magyar egyháznak a jövője is erre az értékszemléletre épülhet.

Hogy van-e ennek realitása? Történelmünk adja a reményt, hogy van!

Magyarország történelme egy szent családdal – Szent István, Boldog Gizella, és Szent Imre – kezdődik. Nincs még egy olyan ország, amelynek történelme olyan királyi családdal kezdődik, amelynek minden tagja szent. Ez a példa meg kell, hogy határozza a jövőt! A magyar jövőt a magyar családoknak kell hordozniuk. Olyan családoknak akik a házasság felbonthatatlanságára

épülve felelősen vállalják a keresztény értékrend hitelesítését és továbbadását.

A keresztényeket nem különbözteti meg a többi embertől sem a táj, sem a nyelv, sem az életmód. Nem laknak ugyanis külön városokban, nem beszélnek valami szokatlan nyelven, nincs semmi különcködő életmódjuk. Tanításukat nem okoskodásból vagy kíváncsi emberek izgágaságából merítették, és semmi emberi bölcselkedésre sem esküsznek, mint sokan mások.

Ott laknak a görögök és barbárok városai-
ban, ahogyan kinek-kinek a sorsa megszabta. Öltözködésben, táplálkozásban a lakosság szokasaihoz alkalmazkodnak, de más szempontból egy csodálatos és mindenki számára hihetetlennek látszó életmódot folytatnak. Saját szülőhazájukban úgy élnek, mint jövevények; mindenben részt vesznek, mint polgárok; mindent eltérnek, mint idegenek; minden idegen táj a hazájuk, és minden haza idegen föld nekik. Házasságot kötnek, mint mások; gyermekeik születnek, de nem dobják ki magzataikat. Közös az asztaluk, de az ágyuk nem.

Testben vannak, de nem a test szerint élnek. A földön élnek, de hazájuk az égben van. A fennálló törvényeknek engedelmeskednek, de életmódjuk felülmúlja a törvényt. Mindenkit szeretnek, őket azonban mindenki üldözi. Nem is ismerik, és mégis elítélik őket, megölik őket, de életre támad-

nak. Koldusszegények, és mégis sokakat gazdagítanak; mindenben hiányt szenvednek, mégis mindenben bővelkednek. Megszégyenítik őket, és a szégyenben éri őket a dicsőség; rágalmaik visszahullanak amazokra. Megrágalmazzák őket, és épp a rágalmak közt éri őket a dicsőség. Hírnevüket megtépázzák, de fényesen bebizonyul igaz étetük. Szidalmazzák őket, és ők áldással felelnek erre. Megvetik őket, de ők tiszteletet adnak mindenkinek.

Jót tesznek, és mégis mint gonoszokkal bánnak velük. Ha kínozzák őket, örülnek, és mintha életre támadnának. A zsidók úgy hadakoznak ellenük, mintha pogányok volnának; pogányok is üldözik őket, de maguk a támadók :sem tudják, hogy miért bántják őket.

Egyszóval: ami a testben a lélek, azok a keresztények a világban. A lélek jelen van a test minden tagjában, a keresztények is ott vannak a világ városaiban. A lélek ott lakozik a testben, de mégsem a testből való; a keresztények is itt vannak a világban, de ők sem e világból valók. A láthatatlan lélek a látható testben van: a világban élő keresztények is láthatók, de vallásosságuk láthatatlan. A test haraggal és harccal támad a lélek ellen, mert akadályozza élvezeteiben, pedig semmi jogtalanság nem esett rajta; a világ is gyűlöli a keresztényeket, mert ők visszautasítják élvezeteit, holott a világot nem sértették meg.

A lélek szereti az őt gyűlölő testet és tagjait; a keresztények is szeretik üldözőiket. A lélek be van zárva a testbe, de ő tartja össze az egész testet; a keresztények is úgy vannak a világban, mintha börtönben volnának, de mégis ők tartják össze a világot. A halhatatlan lélek mulandó hajlékban lakozik; a keresztények is e mulandó világban zárandokolnak a mennyei örökkévalóságra várva. A lélek jobbá lesz, ha étellel és itallal nem kényeztetik el; a keresztények is folyton gyarapodnak, nolu nap nap után üldözik őket. Isten olyan fontos őrhelyre állította őket, ahonnan nem szabad eImenekülniük.

Befejezésül Márton Áron szavait idézem: „*Ha saját sorsunkat kovácsoljuk az élettől csak annyi kegyre számíthatunk, amennyit tőle makacs kitartással, megbonthatalan összefogással, céltudatos és szívós munkával kikényszerítünk. A kényelmes napokról nekünk kell lemondanunk – harcok idején, történelmi fordulón, eszmék és népek elkeseredett mérkőzésében születtünk. De a nagy időkhöz nagy nemzedék kell, és megéri, hogy szerepet vállaljon, összefogjon mint még soha. A nyomasztó jelenben is tántoríthatatlanul dolgozzunk és mindent megtegyünk a szent célért, azokért akik utánunk következnek. – Amit akarsz, hogy neked tegyenek az emberek, tedd te is nekik, amit nem akarsz tegyenek ne tedd te sem!*”

„... Nekiünk a falusi bírótól az országgyűlési képviselőig, a bábaasszonytól az orvosprofesszorig, a foltozó vargától a nagy gyárosig, a falusi tanítótól a püs-

pökig, minden poszton a legkiválóbb és felelősségüknek tudatában lévő emberekre van szükségünk.”

Ezzel az értékszempléttel és kibontással tudom elképzelni a magyar jövőt. A magyar egyház jövője, feladata a föntiek hirdetése, élése, példaadása, az erkölcstelen kritizálása, és a krisztusi példa töretlen hirdetése és élése. Amig ezt teszi él, ha üldözik is, ha ezt elhagyja, engedi a világias, Isten törvényeitől messze eső gondolkodást átvenni, nincs hivatása magasán, nincs jövője és nem épít jövőt sem itt , sem Európában sem a világban.